

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Mgr. Adam Rychtecký
Tematická oblast:	Člověk ve společnosti – sociologie
Název DUMu:	Interpretativní sociologie – pojmy
Kód:	VY_32_INOVACE_NS.2.04
Datum:	24. 9. 2013
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	Socializace, instituce, sociální role, sociální percepce
Anotace:	Zápisový list – základní podklad pro tvorbu zápisků studentů při výuce základních pojmů sociologie a sociální psychologie.

INTERPRETATIVNÍ SOCIOLOGIE

POJMY

SOCIALIZACE

- *komplexní proces, v jehož průběhu se člověk jako biologický tvor stává prostřednictvím sociální interakce a komunikace s druhými sociální bytostí schopnou chovat se jako člen určité skupiny či společnosti*
- *výchova, výuka, sociální učení, sociální skupiny (primární, sekundární,...)*
/samostatné téma/

INSTITUCE

- *obecně praktikovaný způsob jednání, standardizovaný pro všechny členy dané společnosti (či skupiny), uvědomovaný a zpětně racionalizovaný*
- **Př.:**

ETNOCENTRISMUS

- *idealizované instituce vlastní kultury vnímané jako nejlepší a plně logické, bezrozporné...*
- **Př.:**

ZVYKY a OBYČEJE

- *výsledky předchozího sociálního jednání, vytvářející i závazné linie jednání, ale většinou neuvědomované racionálně*
- **Př.:**

ORGANIZACE

- *konkrétní formální projev instituce*
- **Př.:**

SOCIÁLNÍ ROLE

- *konkrétní jednání očekávané od držitele určité pozice, resp. statusu je praktickým vyjádřením statusu v sociálním jednání (M. Weber): jednání člověka orientované vůči člověku/lidem, jemuž jednající dává určitý význam /je jím zamýšlený/*
- **Př.:**

POZICE

- *místo, které jedinec ve skupině zaujímá*
- **Př.:**

STATUS

- *významnost pozice jedince ve skupině*
- *(lze mít tutéž pozici ve 2 skupinách, ale s různým statusem)*
- *statusové symboly – hmotné vyjádření statusu jedince (oficiální i neoficiální)*
- *druhy statusů:*
  - ⇒ *připsaný = dědičný, askriptivní* **Př.:**
  - ⇒ *získaný = vlastním úsilím* **Př.:**
  - ⇒ *vrozený = biologické kvality* **Př.:** *- pohlaví vs. gender*
- **Vlastnosti rolí a statusů**
  - ⇒ *předvídatelnost = je podmínkou jakékoli koordinované akce*
  - ⇒ *přejímatelnost = jako odraz sociální kontroly vzniká určitá míra sebekontroly*
  - ⇒ *konformita = přispívá k udržování sociální stability*
  - ⇒ *variabilnost = očekávané jednání se nemusí rovnat skutečnému jednání člověka v určité situaci*

KONFLIKTY ROLÍ *(samostatná domácí práce – Keller, s. 72)*

TEORIE ROLÍ

Konflikty rolí

- 1) Př.:
- 2) Př.:
- 3) Př.:
- 4) Př.:

Kritika teorie rolí

- různá míra závaznosti, tzn., že něco se musí a něco může
- mocenská nerovnost vymezovatelů
- člověk není prostým součtem svých rolí
- různé osoby mohou tutéž roli definovat různě až protikladně
- teorie rolí zastírá odpovědnost člověka za své jednání
- teorie rolí nic nevysvětluje a je použitelná pouze pro moderní společnost

SOCIÁLNÍ PERCEPCE

SOCIÁLNÍ PERCEPCE

- sociální poznávání druhých, sociální vnímání
- *proces, při němž poznávající usuzuje dle vnějších projevů druhého člověka na jeho vnitřní psychické charakteristiky*
- nutná součást mezilidské interakce jako takové, důležitá pro vzájemné reakce
- v první fázi vzniká ještě před verbálním kontaktem, tedy zejména na základě fyzických vlastností (pohlaví, stáří, oblečení, chůze, gesta atd.), ale patří sem i tzv. dobrý nebo špatný pocit z někoho z někoho
- tyto pocity a závěry ale mohou a často i mají v sobě obsaženu **chybu**:
  - ⇒ **Haló efekt**
    - necháme se unést jediným nápadným rysem (zejm. tím prvním, který vnímáme), ať kladným či záporným, ale podle něj pak druhého posuzujeme bez ohledu na jeho další povahové rysy
    - **Př.:**
  - ⇒ **Logická chyba**
    - na základě určitých zkušeností se domníváme, že některé vlastnosti spolu „logicky“ souvisí
    - **Př.:**
  - ⇒ **Vliv sociálního prostředí**
    - dle sociálního postavení (zaměstnání apod.) přisuzujeme „typické“ vlastnosti konkrétnímu člověku
    - **Př.:**
  - ⇒ **Stereotypie a předsudky**
    - převádí se mezi skupinami; představy o „typických“ znacích příslušníků jiné skupiny
    - **Př.:**
  - ⇒ **Efekt mírnosti a shovívavosti**
    - sám sebe a sobě podobné či sympatické lidi hodnotíme každý v pozitivních vlastnostech výše a v negativních níže, než je pravdivé – vysoké ocenění tomu, kdo je nám podobný
    - **Př.:**

Literatura

KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 4. rozšíř. vyd., dotisk. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, ISBN 80-858-5025-7.

PETRUSEK, Miloslav. *Sociologie. Občanská nauka (základy společenských věd)*. 2. vyd. Praha: SPN, 1994, ISBN 80-04-26588-X.

Soukromé studijní materiály.

Velký sociologický slovník: I. svazek A-O. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-718-4164-1.

Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-718-4310-5.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.